

Holten svarar Levinssen:**Ikki bert politikarar men eisini Føroya fólk hevur ábyrgdina**

-Tað er mín persónliga uppfatan, at ikki bert politikararnir, høvdingarnir, sum Anders Levinssen tosar um, hava ábyrgdina av stóðuni í Føroyum. Føroya fólk hevur valt politikararnar og valt teir aftur. Føroya fólk hevur verið við í spælinum, m.a. hevur privata lántøkan ongantíð verið størri, eitt nú til íbúðarbygging.

Hetta skivur Henning Holten, búskaparfrøðingur í eini viðmerking til ritgerðina hjá danska geografinum Anders Levinssen um Føroyar. Henning Holten var fram til 1990 limur í Ráðgevandi Nevndini. Hann skivur:



Henning Holten, búskaparfrøðingur:
-Ein eigur at taka fyrivarni við ritgerðini hjá Anders Levinssen, tí henni tørvar dokumentatión

sjónarmið

Færøerne har haft politisk hjemmestyre siden 1948. Økonomisk er selvstyret indført gradvist siden. I 1977 blev investeringsfonden overført til færøsk administration, dvs. at anvendelsen ikke længere skulle godkendes af det rådgivende udvalg. I 1988 blev bloktilskudsordning en indført, der betyder at anvendelsen af det danske tilskud ikke længere skal godkendes af danske myndigheder.

Siden begyndelsen af 70'erne har Færøerne selvstændigt været låntager på de internationale kapitalmarkeder, herunder det danske.

Sammenfattende betyder dette, at Færøerne er økonomisk suverænt. På grund af rigsfællesskabet er en økonomisk begrænsning; Færøerne kan ikke devaluere, Færøerne er bundet til den danske krone. Retten til at devaluere er dog noget, som de fleste lande frivilligt giver afkald på for tiden.

Råvaregrundlaget

Med 200 sømløse økonomiske zoner siden 1977 er havens frihed blevet væsentligt indskrænket. Ganske vist kan udlændinge ikke uden tilladelse fiske ved Færøerne, men færinger kan heller ikke fiske i andre landes økonomiske zone uden tilladelse og betaling for fiskeretten.

I den første fase efter 1977 har den færøske politik været at finde og udnytte ikke tidligere udnyttede fiskeresourcer ved Færøerne. Investeringerne har været meget

store og baseret på offentlige tilskud.

Denne fase er nu ved at være forbi. Meget har været forsøgt, og nu skal man tilpasse ressourcenindsatsen til det kendte råvaregrundlag.

I denne fase har optimismen været stor, indkomsterne har været stærkt stigende, fordi det var let at låne internationalt. De gode internationale lånemuligheder har været tilstede, fordi en lang og ubrudt højkonjunktur fra 1982 til 1990 har skabt en stigende opsparring i den vestlige verden.

Det Rådgivende udvalg fra 1977

I denne periode har det rådgivende udvalg haft til opgave at følge den økonomiske udvikling på Færøerne og afgive indberetning herom til statsministeriet. Udvalget har samtidig skulle afgive udtalelser vedrørende dansk statsstøtte til investeringsvirksomhed på Færøerne.

Formålet med udvalgets virksomhed har således været at sikre Danmark en løbende orientering om færøske økonomiske forhold, der har været

nødvendig som baggrundsviden i forbindelse med færøsk-danske forhandlinger.

Udvalgets rapporter har været offentligt tilgængelige både på Færøerne og i Danmark i overensstemmelse med dansk lovgivning om offentlighed i forvaltningen.

Når udvalgets rapporter har fået en vis betydning i den offentlige debat på Færøerne hænger det først og fremmest sammen med at ingen færøske myndigheder regelmæssigt har gennemført en konjunkturbedømmelse.

Anders Levinssens kritik af udvalgets konklusioner undervurderer den indsats, der ligger i en årlig sammenfattende konjunkturbedømmelse.

Et kritikpunkt er, at udvalget har haft for meget tillid til færøske politikere. Anders Levinssen foreslår, at der skal gennemføres en økonomisk snering, og at et nyt ikke parlamentarisk ansvarligt råd skal være ansvarligt for anvendelsen af en ny Marchallhjælp til Færøerne. Personligt er jeg altid skeptisk, når det bliver foreslået at overføre bestemmelsesret til ikke-

parlamentariske organer. Udviklingen af det færøske selvstyre har hidtil gået imod overførsel af bestemmelsesretten til det færøske lagting, og den udvikling synes jeg ikke skal afløses af en udvikling tilbage i tiden.

Det betyder selvfølgelig ikke, at jeg personligt er enig i alle beslutninger på Færøerne. Men hvem er iøvrigt det. Min egen opfattelse er, at ikke alene politikere, høvdingene som Anders Levinssen taler om, er ansvarlige. Den færøske befolkning har valgt politikerne og genvalgt politikerne. Den færøske befolkning har aldrig været større, blandt andet til boligbyggeri.

Som det fremgår kan nogen have interesser i at skyde skylden over på andre, politikerne, høvdingene, det rådgivende udvalg. Min egen opfattelse er, at det er meget mere kompliceret, og at Anders Levinssen dokumenterer ikke sin vurdering, som delvis bygger på interviews med navngivne kilder.

I sin kritik fremfører Anders Levinssen, at det

rådgivende udvalg lægger for meget vægt på en traditionel Keynesmodel, og at man ikke har lagt mere vægt på strukturpolitik.

Der skal ikke herske tvivl, at det rådgivende udvalg hvert år har gennemført en sådan analyse. Dette har været gjort som i alle andre lande med henblik på den kortsigtede konjunkturbedømmelse. Når udvalget ikke har beskæftiget sig mere med strukturpolitik kan det måske hænge sammen med at udvalgets opgave ikke er at bestemme. Udvalgets opfattelse har også været at omstille erhvervslivet på Færøerne til markedsvilkår, herunder bearbejdning af dels færøske fisk, dels importeret fisk ikke er nogen nem løsning, der på kort sigt kan give en stor eksportvækst.

Det er nok her vejene skilles. Anders Levinssen mener uden nogen nærmere dokumentation af forarbejdningen af den færøske fisk kan forøges, og at eksporten kan fordobles. Da der ikke er nogen nærmere dokumentation må man vel være skeptisk overfor om en geograf, hvad det så er, skulle være bedre end alle andre.

Overgang til markedsøkonomi betyder bl.a. at det offentlige subsidier til hovederhvervet fiskeriet skal fjernes. Dette ville reducere risikoen for fejlinvesteringer. Selvom det rådgivende udvalg siden begyndelsen af 80'erne har advaret mod denne risiko har investeringsniveauet på land i skibe været meget højt.

Nu er markedsøkonomien i højere grad ved at vinde indpas, og subsidierne er blevet reducerede.

På Færøerne har fejlinvesteringerne været store, men spørgsmålet er vel om udviklingen på Færøerne har været fundamentalt anderledes end i mange andre lande i den vestlige verden.

Højkonjunktoren gav gode beskæftigelsesmuligheder, og de var betydelig overkapacitet i filetindustrien. Det er vanskeligt at forstå, at man i en sådan situation skulle have investeret i mere arbejdskrævende forarbejdning.

"Skeivløgurnar í Føroyum hava verið sera stórar, men spurningurin er um gongdin í Føroyum grundleggjandi hevur verið so nógv øðrvísi enn í øðrum londum í vesturheiminum"